ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ –ਸਬਦ ੯੨

ਜੋਗੀ ਅੰਦਰਿ ਜੋਗੀਆ ॥

ਰਾਗੁ ਸਿਰੀਰਾਗੁ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ੭੧

ਜੋਗੀ ਅੰਦਰਿ ਜੋਗੀਆ ॥
ਤੂੰ ਭੋਗੀ ਅੰਦਰਿ ਭੋਗੀਆ ॥
ਤੇਰਾ ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਇਆ ਸੁਰਗਿ ਮਛਿ ਪਇਆਲਿ ਜੀਉ ॥੧॥
ਹਉ ਵਾਰੀ ਹਉ ਵਾਰਣੈ ਕੁਰਬਾਣੁ ਤੇਰੇ ਨਾਵ ਨੋ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਤੁਧੁ ਸੰਸਾਰੁ ਉਪਾਇਆ ॥
ਸਿਰੇ ਸਿਰਿ ਧੰਧੇ ਲਾਇਆ ॥
ਵੇਖਹਿ ਕੀਤਾ ਆਪਣਾ ਕਰਿ ਕੁਦਰਤਿ ਪਾਸਾ ਢਾਲਿ ਜੀਉ ॥੨॥
ਪਰਗਟਿ ਪਾਹਾਰੈ ਜਾਪਦਾ ॥
ਸਭੁ ਨਾਵੈ ਨੋ ਪਰਤਾਪਦਾ ॥
ਸਤਿਗੁਰ ਬਾਝੁ ਨ ਪਾਇਓ ਸਭ ਮੋਹੀ ਮਾਇਆ ਜਾਲਿ ਜੀਉ ॥੩॥
ਸਤਿਗੁਰ ਕਉ ਬਲਿ ਜਾਈਐ ॥
ਜਿਤੁ ਮਿਲਿਐ ਪਰਮ ਗਤਿ ਪਾਈਐ ॥
ਸੁਰਿ ਨਰ ਮੁਨਿ ਜਨ ਲੋਚਦੇ ਸੋ ਸਤਿਗੁਰਿ ਦੀਆ ਬੁਝਾਇ ਜੀਉ ॥੪॥
ਸਤਸੰਗਤਿ ਕੈਸੀ ਜਾਣੀਐ ॥
ਜਿਥੈ ਏਕੋ ਨਾਮੁ ਵਖਾਣੀਐ ॥
ਏਕੋ ਨਾਮੁ ਹੁਕਮੁ ਹੈ ਨਾਨਕ ਸਤਿਗੁਰਿ ਦੀਆ ਬੁਝਾਇ ਜੀਉ ॥੫॥
ਇਹੁ ਜਗਤੁ ਭਰਮਿ ਭੁਲਾਇਆ ॥
ਆਪਹੁ ਤੁਧੁ ਖੁਆਇਆ ॥
ਪਰਤਾਪੁ ਲਗਾ ਦੋਹਾਗਣੀ ਭਾਗ ਜਿਨਾ ਕੇ ਨਾਹਿ ਜੀਉ ॥੬॥
ਦੋਹਾਗਣੀ ਕਿਆ ਨੀਸਾਣੀਆ ॥
ਖਸਮਹੁ ਘੁਥੀਆ ਫਿਰਹਿ ਨਿਮਾਣੀਆ ॥
ਮੈਲੇ ਵੇਸ ਤਿਨਾ ਕਾਮਣੀ ਦੁਖੀ ਰੈਣਿ ਵਿਹਾਇ ਜੀਉ ॥੭॥
ਸੋਹਾਗਣੀ ਕਿਆ ਕਰਮੁ ਕਮਾਇਆ ॥

ਪੂਰਬਿ ਲਿਖਿਆ ਫਲੁ ਪਾਇਆ ॥
ਨਦਰਿ ਕਰੇ ਕੈ ਆਪਣੀ ਆਪੇ ਲਏ ਮਿਲਾਇ ਜੀਉ ॥੮॥
ਹੁਕਮੁ ਜਿਨਾ ਨੋ ਮਨਾਇਆ ॥
ਤਿਨ ਅੰਤਰਿ ਸਬਦੁ ਵਸਾਇਆ ॥
ਸਹੀਆ ਸੇ ਸੋਹਾਗਣੀ ਜਿਨ ਸਹ ਨਾਲਿ ਪਿਆਰੁ ਜੀਉ ॥੯॥
ਜਿਨਾ ਭਾਣੇ ਕਾ ਰਸੁ ਆਇਆ ॥
ਤਿਨ ਵਿਚਹੁ ਭਰਮੁ ਚੁਕਾਇਆ ॥
ਨਾਨਕ ਸਤਿਗੁਰੁ ਐਸਾ ਜਾਣੀਐ ਜੋ ਸਭਸੈ ਲਏ ਮਿਲਾਇ ਜੀਉ ॥੧੦॥

ਸਾਰ: 'ਮੈਂ' ਦੀ ਅਵਧਾਰਨਾ ਇਕ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਆਧਾਰ ਵਜੋਂ ਕਾਰਜ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸਾਡੇ ਅਨੁਭਵਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਨਿੱਜੀ ਸੂਖਮ-ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਤ੍ਰਾਸ਼ਦੀ ਹੈ। ਇਹ 'ਮੈਂ' ਕੇਂਦਰਿਤ ਹਉਮੈ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਚਾਲਿਤ ਕਰ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਹਕੀਕਤ ਸਿਰਜਦੀ ਹੈ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਬਜਾਏ ਯਥਾਰਥਕ ਹੋਣ ਦੇ। ਜਦੋਂ 'ਮੈਂ' ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਹਉਮੈਂ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਦੇ ਬਚਾਵ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਟਕਰਾਵ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਕਸਰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣਾਂ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਸਤਿ ਸਮਝ ਬੈਠਦੇ ਹਾਂ । ਪਰ ਆਤਮ-ਚਿੰਤਨ ਰਾਹੀਂ, ਅਸੀਂ ਅਜਿਹਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਹਉਮੈਂ ਦੀਆਂ ਕਮੀਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਸਕੇ। ਅਜਿਹੀ ਸੂਝ ਸਾਨੂੰ ਸਵੈ-ਕੇਂਦਰਿਤ ਰੁਝਾਨਾਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠਾ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਵੱਲ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਾਬੰਦਸ਼ੁਦਾ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਖਹਿੜਾ ਛੁਡਾ, ਅਸੀਂ ਹਕੀਕਤ ਪ੍ਰਤੀ ਵਧੇਰੇ ਸੂਝ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲ ਗੂੜ੍ਹ ਸੰਬੰਧ ਸਿਰਜਨ ਵਿਚ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ।

ਜੋਗੀ ਅੰਦਰਿ ਜੋਗੀਆ ॥
ਇਕ ਜੋਗੀ ਅੰਦਰ ਜੋਗੀ ਦਾ ਤੱਤਸਾਰ ਰੂਪ ਹੋ ਬੈਠੇ ਹੋ। ਇਹ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਕਰਮ ਅਣਜਾਣੇ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਅੰਤਰੀਵੀ ਪਰਮ ਹਾਜ਼ਰਤਾ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਤੂੰ ਭੋਗੀ ਅੰਦਰਿ ਭੋਗੀਆ ॥

ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਅਨੁਭਵੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਨੁਭਵੀ ਹੋ। ਇਹ ਇਸ ਤੱਥ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਸੁਖਾਂ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸੰਜਮ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ, ਸਰਵ ਵਿਆਪਕ ਸੋਮਾ ਦੋਵਾਂ ਰਸਤਿਆਂ ਵਿਚ ਸਥਿਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਤੇਰਾ ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਇਆ ਸੁਰਗਿ ਮਛਿ ਪਇਆਲਿ ਜੀਉ ॥੧॥

ਤੁਹਾਡੀ ਸਮਰੱਥਾ ਸਵਰਗ, ਸਮੁੰਦਰ ਅਤੇ ਪਾਤਾਲ ਤੋਂ ਪਰੇ ਪਸਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਵ ਵਿਆਪਕ ਊਰਜਾ ਦੀ ਅਸੀਮਤਾ ਨੂੰ ਖਾਸ ਥਾਵਾਂ ਜਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮਾਪਣ ਜਾਂ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਾ ਸਿਰਫ ਉਲਝਣ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। (੧)

ਹਉ ਵਾਰੀ ਹਉ ਵਾਰਣੈ ਕੁਰਬਾਣੁ ਤੇਰੇ ਨਾਵ ਨੋ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ, ਸਰਵ ਵਿਆਪਕ ਚੇਤਨਾ, ਆਪਣੀ ਹਉਮੈਂ ਤਿਆਗ ਕੇ ਚਿੰਤਨ ਰੂਪੀ ਭਗਤੀ ਲਈ ਲਈ ਸਮਰਪਿਤ ਹਾਂ। ਇਹ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਭਗਤੀ ਵਿਚ ਸਮਰਪਣ ਕਰਕੇ ਹੀ ਬਿਬੇਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। (੧)(ਠਹਿਰਾਉ)

ਤੁਧੁ ਸੰਸਾਰੁ ਉਪਾਇਆ ॥

ਤੁਸੀਂ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ; ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਚੇਤਨਾ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੀ ਹੈ; ਭਾਵੇਂ, ਸਾਡੀ "ਮੈਂ" ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਾਡੇ ਹਉਮੈ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਇਕ ਸੂਖਮ-ਸੰਸਾਰ ਸਿਰਜਦੀ ਹੈ।

ਸਿਰੇ ਸਿਰਿ ਧੰਧੇ ਲਾਇਆ ॥

ਹਰੇਕ ਤੱਤ ਨੂੰ ਇਕ ਖਾਸ ਕਾਰਜ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ; ਇਹ ਤੱਥ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਹਰੇਕ ਰੂਪ ਪੂਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਵੇਖਹਿ ਕੀਤਾ ਆਪਣਾ ਕਰਿ ਕੁਦਰਤਿ ਪਾਸਾ ਢਾਲਿ ਜੀਉ ॥੨॥

ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਅਦਭੁਤ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੁਆਰਾ ਗਤੀ ਵਿਚ ਦੇਖਦੇ ਹੋ, ਇਕ ਘੁੰਮਦੀ ਕੌਡੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ। ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਰਚਨਾਤਮਕ ਊਰਜਾ ਰਚਨਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਚੁੱਪਚਾਪ ਜੀਵਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਹਿੰਦੀ ਹੈ। (੨)

ਪਰਗਟਿ ਪਾਹਾਰੈ ਜਾਪਦਾ ॥

ਜੋ ਵੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਸਮਝਣ ਯੋਗ ਜਾਪਦਾ ਹੈ; ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਤਹੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਕਸਰ ਹਕੀਕਤ ਦੀ ਸਾਡੀ ਸਮਝ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਕ ਡੂੰਘੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸਭੁ ਨਾਵੈ ਨੋ ਪਰਤਾਪਦਾ ॥

ਹਰ ਕੋਈ ਚਿੰਤਨ ਦੇ ਤੱਤਸਾਰ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਦੀ ਤਾਂਘ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਹਕੀਕਤ ਹੈ ਜੋ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਆਪਣੇ ਅਸਲ ਆਪੇ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਤੀਬਰ ਤਾਂਘ ਵਿਚ ਸਾਂਝੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਸਤਿਗੁਰ ਬਾਝੁ ਨ ਪਾਇਓ ਸਭ ਮੋਹੀ ਮਾਇਆ ਜਾਲਿ ਜੀਉ ॥੩॥

ਸੂਝ ਦੇ ਅਸਲ ਤੱਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਕੁਝ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ; ਬਾਕੀ ਸਭ ਕੁਝ ਮਨ ਨੂੰ ਭਰਮ ਦੇ ਜਾਲ ਵਾਂਗ ਫਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹਕੀਕਤ ਪੜਚੋਲ ਦਾ ਕਾਰਜ ਕਰਦੀ ਹੈ: ਬਿਬੇਕ ਦੇ ਜਾਗਰਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਸ਼ਰਧਾ ਵੀ ਗਲਤ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। (੩)

ਸਤਿਗੁਰ ਕਉ ਬਲਿ ਜਾਈਐ ॥

ਸੂਝ ਦੇ ਅਸਲ ਤੱਤ ਪ੍ਰਤੀ ਸਮਰਪਿਤ ਰਹੋ। ਇਹ ਮਨ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰਤਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਮਾਪ ਤੋਂ ਪਰੇ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਨੂੰ ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਜਿਤੁ ਮਿਲਿਐ ਪਰਮ ਗਤਿ ਪਾਈਐ ॥

ਰੂਹਾਨੀ ਸੂਝ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ, ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਂਦ ਦੀ ਉੱਚਤਮ ਅਵਸਥਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਰਥਪੂਰਨ ਸੰਬੰਧ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਗਿਆਨ ਲਈ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਸੁਰਿ ਨਰ ਮੁਨਿ ਜਨ ਲੋਚਦੇ ਸੋ ਸਤਿਗੁਰਿ ਦੀਆ ਬੁਝਾਇ ਜੀਉ ॥੪॥

ਜਿਸ ਵਸਤ ਦੀ ਇੱਛਾ ਦੇਵਤਾ, ਰਿਸ਼ੀ ਅਤੇ ਸੰਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਮਨ ਨੂੰ ਸੂਝ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਅੰਤਰਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਆਂ ਦੇ ਸੱਚੇ ਤੱਤਸਾਰ ਦੁਆਰਾ ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਵਸਤ ਦੀ ਅਸੀਂ ਭਾਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਹਾਜ਼ਰਤਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅੰਦਰ ਵਹਿ ਰਹੀ ਹੈ। (੪)

ਸਤਸੰਗਤਿ ਕੈਸੀ ਜਾਣੀਐ ॥

ਅਸੀਂ ਇਕ ਸੱਚੀ ਸੰਗਤ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ?

ਜਿਥੈ ਏਕੋ ਨਾਮੁ ਵਖਾਣੀਐ ॥

ਇਹ ਉਹ ਥਾਂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਏਕਤਾ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਦੋਵੇਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੱਚਾ ਸਾਥ ਰੂਪ ਜਾਂ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਚਲੀ ਏਕਤਾ 'ਤੇ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਹੈ।

ਏਕੋ ਨਾਮੁ ਹੁਕਮੁ ਹੈ ਨਾਨਕ ਸਤਿਗੁਰਿ ਦੀਆ ਬੁਝਾਇ ਜੀਉ ॥੫॥

ਨਾਨਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਏਕਤਾ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਮੂਲ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ; ਰੂਹਾਨੀ ਸੂਝ ਦਾ ਅਸਲ ਤੱਤਸਾਰ ਸਾਡੇ ਮਨ ਨੂੰ ਇਸਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। (੫)

ਇਹੁ ਜਗਤੁ ਭਰਮਿ ਭੁਲਾਇਆ ॥

ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ, ਸੰਦੇਹ ਨਾਲ ਭਰੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਧੋਖਾ ਖਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਥਨ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸੱਚੇ ਆਪੇ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰੀਵੀ ਟਕਰਾਅ ਸਾਨੂੰ ਸੀਮਤ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਦੀ ਗੂੜ੍ਹ ਹਕੀਕਤ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਆਪਹੁ ਤੁਧੁ ਖੁਆਇਆ ॥

ਤੁਸੀਂ ਖੁਦ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕੀਤਾ ਹੈ; ਇਹ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਭਰਮਾਂ ਵਿਚ ਫਸਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਹ ਅਗਿਆਨਤਾ ਵਿਚ ਭਟਕਦੀ ਹੈ।

ਪਰਤਾਪੁ ਲਗਾ ਦੋਹਾਗਣੀ ਭਾਗ ਜਿਨਾ ਕੇ ਨਾਹਿ ਜੀਉ ॥੬॥
ਦੁੱਖ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਭਾਗੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸਮਤ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਛਾਣਦੇ। ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਸੱਚਾਈ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਚੰਗਿਆਈ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਹੋਂਦ ਦੁੱਖ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। (੬)

ਦੋਹਾਗਣੀ ਕਿਆ ਨੀਸਾਣੀਆ ॥
ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਦੇ ਕੀ ਲੱਛਣ ਹਨ? ਇਹ ਸੋਚ ਨੂੰ ਉਕਸਾਊ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਸਵੈ-ਚਿੰਤਨ ਵੱਲ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸੋਚਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ।

ਖਸਮਹੁ ਘੁਥੀਆ ਫਿਰਹਿ ਨਿਮਾਣੀਆ ॥
ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਨੂੰ ਵਿਸਾਰ ਕੇ, ਉਹ ਬੇਬਸਤਾ ਵਿਚ ਭਟਕਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ; ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਚੇਤਨਾ ਨਾਲ ਹੋਏ ਸਾਡੇ ਵਿਛੋੜੇ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਅੰਤਹਕਰਣ ਸਥਿਰਤਾ ਗੁਆ ਬੈਠਦਾ ਹੈ।

ਮੈਲੇ ਵੇਸ ਤਿਨਾ ਕਾਮਣੀ ਦੁਖੀ ਰੈਣਿ ਵਿਹਾਇ ਜੀਉ ॥੭॥
ਅਜਿਹੇ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀਆਂ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਮੈਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰਾਤਾਂ ਦੁੱਖ ਵਿਚ ਬੀਤ ਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਅਸ਼ੁੱਧ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਸੱਚੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗੀ, ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸੁਖ-ਆਰਾਮ ਦੇ ਪਲਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ। (੭)

ਸੋਹਾਗਣੀ ਕਿਆ ਕਰਮੁ ਕਮਾਇਆ ॥
ਕਿਸਮਤ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹੜੇ ਕਰਮ ਕੀਤੇ ਹਨ? ਇਹ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸਾਰਥਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਵੈ-ਚਿੰਤਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਸੋਚ-ਉਕਸਾਉਣ ਵਾਲਾ ਸਵਾਲ ਹੈ।

ਪੂਰਬਿ ਲਿਖਿਆ ਫਲੁ ਪਾਇਆ ॥
ਸਾਨੂੰ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਸਰਵਵਿਆਪੀ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਲਿਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸਦਾ ਫਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਨਦਰਿ ਕਰੇ ਕੈ ਆਪਣੀ ਆਪੇ ਲਏ ਮਿਲਾਇ ਜੀਉ ॥੮॥

ਸਾਡੀ ਅੰਤਰ-ਆਤਮਾ ਦੀ ਦਿਆਲਤਾ ਸਾਨੂੰ ਸਾਡੀ ਚੇਤਨਾ ਨਾਲ ਜੋੜ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿੱਜੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਂਦ ਦੀ ਸੂਝ ਨੂੰ ਗੂੜ੍ਹ ਕਰਦੀ ਹੈ। (੮)

ਹੁਕਮੁ ਜਿਨਾ ਨੋ ਮਨਾਇਆ ॥

ਜੋ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕਥਨ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਤੀ ਇਕ ਸੁਚੇਤ ਪਹੁੰਚ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕੁਦਰਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ।

ਤਿਨ ਅੰਤਰਿ ਸਬਦੁ ਵਸਾਇਆ ॥

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਰੂਹਾਨੀ ਸੂਝਾਂ ਵੱਸਦੀਆਂ ਹਨ; ਇਹ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਬਿਬੇਕ ਦੇ ਤੱਤਸਾਰ ਨਾਲ ਲਬਰੇਜ਼ ਹੋਵੇ।

ਸਹੀਆ ਸੇ ਸੋਹਾਗਣੀ ਜਿਨ ਸਹ ਨਾਲਿ ਪਿਆਰੁ ਜੀਉ ॥੯॥

ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਮਿੱਤਰ ਉਹ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸਰਵਵਿਆਪਕਤਾ ਲਈ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਕਲਾਵੇ ਵਿਚ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਲੋਕ ਸੱਚਾਈ ਅਧਾਰਤ ਬੰਧਨ ਵਿਚ ਬੱਝਦੇ ਹਨ ਉਹ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰ ਉੱਚਾ ਚੁੱਕਦੇ ਹਨ (੯)

ਜਿਨਾ ਭਾਣੇ ਕਾ ਰਸੁ ਆਇਆ ॥

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੈਵੀ ਇੱਛਾ ਦੇ ਸੁਆਦ ਚੱਖਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਮਨ ਦੀ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਹੁਣ ਜੀਵਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਅਤੇ ਤੂਫਾਨਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਕ੍ਰਿਤਾਰਥ ਦੀ ਪਾਤਰ ਬਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਤਿਨ ਵਿਚਹੁ ਭਰਮੁ ਚੁਕਾਇਆ ॥

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਤਰੀਵੀ ਸ਼ੰਕੇ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਬਿਬੇਕ ਨਾਲ ਇਕਰੂਪਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਰੀਆਂ ਉਲਝਣਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਨਾਨਕ ਸਤਿਗੁਰੁ ਐਸਾ ਜਾਣੀਐ ਜੋ ਸਭਸੈ ਲਏ ਮਿਲਾਇ ਜੀਉ ॥੧੦॥

ਨਾਨਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਬਿਬੇਕ ਦੇ ਸੱਚੇ ਤੱਤਸਾਰ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਹਰ ਵਸਤ ਨੂੰ ਇਕ ਚੇਤਨਾ ਨਾਲ ਜੋੜਦਾ ਹੈ। (੧੦)

ਤੱਤ: ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਸੂਝ ਵਿਚ ਡੂੰਘਾ ਉਤਰਦੇ ਹਾਂ, ਸਾਡੇ ਸੰਦੇਹ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਲੋਪ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਵੰਡ ਅਤੇ ਟਕਰਾਅ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਉਲਝਣ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਅਤੇ ਬਿਬੇਕ ਇਕ ਬਿਖਮ ਸੰਕਲਪ ਤੋਂ ਬਦਲ ਸਾਡੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜੀਵਨ ਦਾ ਇਕ ਅਨਿੱਖੜਵਾਂ ਅੰਗ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਭਾਵੇਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਜ਼ਾਰੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਅਨੁਭਵਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਯੋਗ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਡਾ ਮਨ ਸ਼ਾਂਤ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਸਥਿਰਤਾ ਅਤੇ ਬੇਚੈਨੀ ਘੱਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਉਹ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਵਿਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੂਝ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ; ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਦੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਜੁੜੇ ਹੋਣ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸ਼ੰਕਿਆ ਲਈ ਕੋਈ ਗੁੰਜ਼ਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ।

ਸਬਦ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿਨਇੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ

Oneness In Diversity Research Foundation

ਵੈੱਬਸਾਈਟ: **OnenessInDiversity.com**

ਈਮੇਲ: **onenessindiversityfoundation@gmail.com**